

VENERACIÓ DE SANT MAGÍ A MADRID

Ramon M. Xuclà Comas

En el darrer número del quadernet de Sant Magí del passat any 2011, vaig publicar un escrit referent a unes estampes o làmines sota l'advocació de Sant Magí respecte de les que, malgrat la seva procedència d'una important i artística impremta francesa, la seva destinació era clar que va ser dins de Catalunya i en particular a Cervera, que és precisament on la vaig trobar, com ja vaig explicar. Aquella làmina o estampa i més concretament el seu interès artístic, m'ha portat a la recerca d'altres làmines sota l'advocació del Sant per una banda, i per l'altra la possibilitat que la seva advocació i culte fos fora de Catalunya, que com saben és la terra originària del Sant tarraconí de les muntanyes de la Brufaganya, i l'escorcoll ha estat positiu.

Efectivament, fora del ja conegut culte a Sant Magí a les terres mallorquines, he trobat la veneració i culte a Sant Magí en una parròquia de Madrid, concretament la parròquia de San Ginés, on s'exposava la làmina que acompanyo a aquest escrit, la qual presenta moltes similituds amb la que vaig publicar l'any passat i que a l'encapçalament d'aquest escrit he mencionat. I quan parlo de similituds, no em refereixo a la representació

del sant, que és l'habitual en l'acte de fer brollar l'aigua de la terra, sinó a la llegenda escrita en la mateixa i a la que tot seguit em referiré.

Respecte a la representació del sant, apareix de la manera habitual i, potser la novetat més significativa estigui precisament en una de les figures que, postrades al terra, miren sorpreses com emana l'aigua. Habitualment les dos figures representades són dos soldats romans. En aquest cas, n'apareix només un. L'altra figura és una altra persona amb aparença d'un noi jove sense portar d'indumentària romana. Al fons apareix el que es pot interpretar com dues escenes del martiri del Sant pels soldats romans.

Respecte a la llegenda, literalment ens diu:

“V.º Retrato del Milagroso M.º S.º Magín, venerado en la Iglesia Parroq.º de S. Ginès / de Madrid, especial Abogado para Partos, Calenturas, Hernias, Virguelas, y Dolores. / El Em.º S.º Card.º de la Zerda, y S.º Carlos, y el Il.º S.º Arzobispo de Farsalia conceden / 180 dias de Indulgencia â todos los fieles que con devocion rezaren un Padre Nuestro / y Ave Maria ante esta S.º Imagen. / Joachin Ballester sculp.º”

ESTAMPADO
L.L.

V. Retrato del Milagroso M.^o S.^o Maquin, venerado en la Iglesia Parroquial de S. Ginés de Madrid, especial Abogado para Partos, Calenturas, Berrnias, Viruelas y Dolores. El Em.^o S.^o Card.^l de la Zerda, y S.^o Carlos, y el Il.^{mo} S.^o Arzobispo de Fovvalia conceden 180 dias de Indulgencia á todas las fieles que con devocion rezaren un Padre Nostro y Ave Maria ante esta Sta Imagen. *Joschu Ballester sculp.*

Façana de l'església de San Ginés.

De la mateixa manera doncs que la làmina publicada el darrer any i d'acord amb la manera habitual de la finalitat de les mateixes, la làmina concedeix indulgència als devots que resin al Sant, després de la pertinent autorització habitual, que en aquest cas ens ve donada pel Cardenal de la Zerda i l'arquebisbe de Farsalia Manuel Quintano Bonifaz. Aquest darrer va ser un seglar que va ocupar diversos llocs eclesiàstics; va ser bisbe auxiliar de Toledo, confessor del rei Ferran VI, director de la Biblioteca Reial, a més d'inquisidor general. Aquestes referències i mencions ens permeten establir una data aproximada de la làmina i, conseqüentment, del culte al sant en aquella parròquia de Madrid, concretament l'any 1760.

Pel que fa a la parròquia de San Ginés de Madrid cal dir que aquesta església no és com qualsevol altra església de les de Madrid, doncs és una de les que te més història i a la vegada una de les més tradicionals i conegudes a la capital de l'estat espanyol. Els seus orígens es troben al segle XII, en una primera construcció dedicada a Sant Ginés, que va ser consagrada per l'arquebisbe de Toledo Bernard de Cluny. A partir de la seva consagració, comencen a aparèixer privilegis papals que fan que l'església sigui molt coneguda. Durant el regnat de Felip II va augmentar considerablement la seva notorietat i es van fer diverses reformes, essent la més important la de la seva ampliació. Finalment es van fer altres obres a les ordres de l'arquitecte Lorenzo de San Nicolás.

S'hi conserven nombrosíssimes obres d'art, encara que moltes, com un quadre de Ricci de grans dimensions, van ser destruïdes per un incendi l'any 1824; i és famosa també aquesta església perquè en ella s'hi va batejar Francisco de Quevedo; s'hi va casar Lope de Vega i hi tenen sepultura diversos prohoms i famosos, entre ells i com a més recents, el famós torero José Delgado Guerra conegut com "Pepehillo".

Pel que fa al culte a Sant Magí, cal dir que ha estat totalment impossible determinar el seu inici, així com el seu origen. Malgrat tot, respecte al seu inici queda clar que es venerava ja l'any 1760 i, respecte al seu origen o la raó de veneració en aquell temple de Sant Magí, el podem trobar en la relació directa d'aquest Sant amb el titular de la parròquia, San Ginés, doncs consta que el dia de la seva festa era també el 18 d'agost i tot, naturalment, sense perjudici d'aquella especial devoció o culte que qualsevol dels sacerdots o rectors de dita església tinguessin per Sant Magí. Una altra correspondència que he trobat referent al culte a Sant Magí ha estat la relació d'aquesta parròquia de San Ginés amb els dominics, els quals, com és sabut, són els qui en definitiva van promoure arreu el culte al sant, després de ser els primers custodis de les seves despulles i els titulars a la Brufaganya del convent i església on es venerava i es recordava el martiri del sant.

Pel que fa al gravador de l'estampa, també cal dir que el seu original constitueix una veritable obra d'art, doncs va ser feta pel valencià Joaquim Ballester, que ha estat un dels mestres gravadors més importants en la història del gravat a l'estat espanyol.

Joaquim Ballester va néixer a València l'any 1740. Es va traslladar a Madrid, on va triomfar plenament i on va aconseguir la protecció del duc d'Almodóvar, que li va aconseguir moltes feines, a part de donar-li mots encàrrecs. Va ser director honorari de la reial Acadèmia de San Carlos. Entre els seus gravats hi trobem no solament imatges i retrats sinó també cartes esfèriques, com són les d'Àsia i Àfrica.

Pel que fa a aquestes estampes, era habitual que en fessin els encàrrecs les confraries, les parròquies o convents, els quals esdevenien propietaris del coure original gravat i en feien tantes còpies com desitjaven. Malgrat aquest procediment habitual, era possible també que fos el propi gravador qui fes l'estampa i procedís després a la seva venda, aconseguint d'aquesta manera més ingressos que en fer-les per encàrrec.

Altrament, el que era més habitual eren les estampes de temes religiosos. Altres temes eren els retrats, encarregats generalment pels propis monarques o la seva cort. En trobem uns quants exem-

ples en el protagonista que ens ocupa, Joaquim Ballester, que entre molts altres retrats va fer el de Bernardino de Rebolledo i el del rei Carles III, que reproduceixo en aquest escrit.

